

กลวิธีและถ้อยคำการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์

Strategies and interview speech in Club Friday radio program

1
แพรวดา ศรีษะโคตร และ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้
Praewta SRISAKHOT and Passapong PEWPORCHAI
E-mail: bhasabong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการวิเคราะห์กลวิธีและถ้อยคำการสัมภาษณ์ ที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากบทสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลื่นความถี่ “106.5 FM” ออกอากาศทุกวันศุกร์ในเดือน มกราคม พ.ศ.2561 จากการศึกษาพบว่า กลวิธีในการสัมภาษณ์ที่พบมากที่สุด คือกลวิธีคำถามที่นำคำตอบ และกลวิธีคำถามโดยใช้รูปประโยคขอเรื่อง และถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์มีลักษณะเด่นที่ได้รับความนิยม คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำแนะนำและให้กำลังใจ ทั้งนี้เพราะผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์และประเด็นสัมภาษณ์ที่แน่ชัด

คำสำคัญ : กลวิธีการสัมภาษณ์, ถ้อยคำ, รายการวิทยุ, คลับฟรายเดย์

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (Ph.D)

Abstract

This article was written to analyze the strategies for interviewing and other techniques of language that interviewees used in Club Friday radio program. The data were collected from the radio program interviews which was broadcasted on FM frequency 106.5 MHz every Friday during January 2018. The result of the study revealed that most frequent strategies for interviewing were questioning strategies for guiding to a certain answer and questioning strategies adopted in a request. Additionally, popular features of words which interviewees used in Club Friday radio program were techniques of language to give advice and encouragement since the interviewers and interviewees had obvious objectives and issues for the interviews.

Keywords : Strategies Interviewing, Speeches, radio program, Club Friday

บทนำ

วิทยุกระจายเสียง หมายถึง กระแสคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าชนิดที่เคลื่อนไปตามอากาศโดยไม่ต้องใช้สาย และอาจเปลี่ยนเป็นเสียงหรือรูปได้ เรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นเสียงให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อากาศว่า เครื่องส่ง เรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับได้จากเครื่องส่งวิทยุให้กลับเป็นคลื่นเสียงตามเดิมว่า เครื่องรับวิทยุ การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จะต้องคำนึงถึงลักษณะของสถานีวิทยุ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของรายการ ความยาวและระยะเวลาในการออกอากาศอย่างไรก็ตาม การกำหนดรูปแบบรายการมักจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานีวิทยุ และกลุ่มผู้ฟังเป็นอันดับแรก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

การสัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียงเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลประเภทหนึ่ง แต่เป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะต่างจากการสนทนาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์จะต้องมีจุดหมายที่แน่นอนและบทบาทของผู้สื่อสารก็เด่นชัดกว่าการสนทนาทั่วไป เรามักพบเห็นการสัมภาษณ์กันอยู่เป็นประจำโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เพราะการสัมภาษณ์ถือเป็นการสื่อสารเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอีกวิธีหนึ่ง

นภาภรณ์ อัจฉริยะกุล และธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ (2546, 316 – 322) ได้อธิบายความหมายของการสัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียง ไว้ว่า เป็นรายการซึ่งมีบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มาซักถามเรื่องราวปัญหา ข้อข้องใจให้ผู้ฟังฟัง โดยมีผู้สัมภาษณ์ 1 คน เป็นผู้ถาม ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้ตอบคำถามหรือผู้สัมภาษณ์หรือผู้ถูกสัมภาษณ์ จะมีกี่คนก็ได้ สุดแล้วแต่ความเหมาะสมของเวลาในรายการ และเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสัมภาษณ์สื่อวิทยุไทยเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้ง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งผู้ชมก็สามารถรับชมได้ทั้งภาพและเสียงผ่าน Facebook Live แต่ละรายการมีรูปแบบการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกันไป

รายการสัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียงที่พบเห็นอยู่เป็นประจำในทุกวันนี้ มีทั้งเพื่อความบันเทิง เพื่อการศึกษา และรายการอีกประเภทหนึ่งคือรายการสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองประสบการณ์เรื่องความรัก เป็น “ศิราณีออนไลน์” ซึ่งในความเป็นจริงเมื่อ 20 – 30 ปีก่อน “ศิราณี” เป็นชื่อที่มีอิทธิพลต่อจิตคนไทยเป็นอย่างมากในฐานะผู้คลั่งคลายปัญหาด้านความรัก ส่วนมากเป็นปัญหารักสามเศร้า แอบรักข้างเดียว หรือความรักที่ไม่สมหวัง และในปัจจุบันก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งรายการในลักษณะนี้ สื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถทำได้ดี เพราะมีความไวในการเผยแพร่มากที่สุด หากจะเทียบกับสื่ออื่น ๆ รายการลักษณะดังกล่าวที่เผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงจึงได้รับความนิยมมาก เช่น รายการวิทยุคลับพรายเดย์ เป็นต้น

รายการคลับฟรายเดย์ เป็นคลื่นวิทยุกระจายเสียงออกอากาศทาง FM คลื่นความถี่ “106.5 FM” เป็นที่ตั้งของคลื่นวิทยุ “กรีนเวฟ” ทุกวันศุกร์ ช่วงเวลา 21.00 – 23.00 น. โดยมีผู้จัดรายการชื่อดัง คือ “พี้นอด (สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา)” กับ “พี้อย้อ (นาภาพร ไตรวิทย์วารีกุล)” เป็นผู้ดำเนินรายการ ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ศิราณีออนไลน์” ตอบปัญหาความรักเพื่อแบ่งเบาความทุกข์ในใจด้วยความเข้าใจ พร้อมกับการวิเคราะห์และให้คำแนะนำที่ถูกที่ควร ผู้คนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก จึงทำให้รายการมีชื่อเสียง น่าจะสังเกตได้จากยอดชมถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live จำนวนหลายหมื่นคน ทั้งนี้เพราะเป็นรายการนำเสนอที่วางแผนไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดประเด็นการพูดคุยให้ผู้ฟังทราบล่วงหน้า ทำให้ผู้ฟังที่มีปัญหาตรงประเด็นได้เตรียมพร้อมที่จะโทรศัพท์เข้ามาเล่าในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์

กลวิธีการและถ้อยคำการสัมภาษณ์ในรายการมีหลายส่วน เช่น ส่วนนำเข้าสู่รายการ เปิดเพลงที่มีเนื้อหานำเข้าสู่หัวข้อหรือประเด็นในการสัมภาษณ์ นำเสนอมุมมองก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ใช้ การพูดเสริมคำตอบ ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นใจ ทั้งท้ายด้วยมุมมองข้อคิดและการให้กำลังใจ ตลอดจนทำให้รายการเป็นที่น่าสนใจจนได้รับความนิยม

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ว่าผู้สัมภาษณ์ในรายการ “คลับฟรายเดย์” ใช้กลวิธีใดบ้างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการจากการสัมภาษณ์ และทำให้รายการวิทยุได้รับความนิยม ตามแนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมการถาม (asking for information) ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงเจตนาของผู้สัมภาษณ์โดยใช้ถ้อยคำ วลี หรือประโยค (Searle, 1979 : 12)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์
2. เพื่อศึกษาถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการถามที่หลากหลายในประเภทการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ตอบตรงประเด็นที่ถาม
2. ผู้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำและกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การใช้ความเปรียบ การยกตัวอย่าง การแนะนำ เป็นต้น ในการสัมภาษณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายการ

ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากบทสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลื่นความถี่ “106.5 FM” ทุกวันศุกร์ เวลา 21.00 – 23.00 น. วันละประมาณ 120 นาที ในเดือนมกราคม พ.ศ.2561 จำนวน 4 ครั้ง รวมประมาณ 480 นาที ดังนี้

- วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2561 ประเด็น เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน
- วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2561 ประเด็น รักต่างวัย
- วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2561 ประเด็น รักปลอม ๆ
- วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2561 ประเด็น 108 คำถามหัวใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการสัมภาษณ์ แนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรม การถาม และเงื่อนไขวัจนกรรม

2. วิเคราะห์กลวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลื่นวิทยุฟรี โดยดีเจ ฟีนอด (สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อุทยาน) และพี่อ้อย (นภาพร ไตรวิทย์วารีกุล) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงลงในรายการวิทยุ เป็นตัวอักษรประกอบเครื่องหมายพิเศษของปริศนาการสนทนาอัน ได้แก่

. แสดงการจบหรือสิ้นสุดข้อความ ด้วยทำนองเสียงตก
 , แสดงการจบหรือสิ้นสุดข้อความด้วยทำนองเสียงสูง เป็นการทิ้งช่วงเพื่อพูดต่อ
 ! แสดงการจบหรือสิ้นสุดข้อความด้วยทำนองเสียงสูงเป็นพิเศษ เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น ประหลาดใจ ตกใจ หรือไม่เชื่อ เป็นต้น

... แสดงการพูดไม่จบข้อความ แต่หยุดเพื่อให้ผู้ฟังพูดข้อความต่อ

:: แสดงการพูดที่ออกเสียงยาว ด้วยความตั้งใจจะเน้น หรืออ้าอึ้ง

[แสดงการพูดซ้อนของคู่สนทนาในเวลาเดียวกันทั้งที่อีกฝ่ายยังพูดไม่จบ

Z แสดงการพลัดการพูดโดยไม่มีการหยุดเว้นจังหวะ

() แสดงอากัปกริยาของผู้พูด

? แสดงถ้อยคำที่ไม่สามารถถอดเป็นตัวอักษรได้เนื่องจากได้ยินไม่ชัดเจน เป็นต้น

3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์กลวิธีและถ้อยคำการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ ได้ดังนี้

1. โครงสร้างของการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์”

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นว่า วัตถุประสงค์ของรายการวิทยุคลับฟรายเดย์นั้นคือ การแลกเปลี่ยนมุมมองประสบการณ์เรื่องความรักในรายการ “คลับฟรายเดย์” กล่าวคือ คนที่ทุกซอกและมีปัญหาต่าง ๆ ได้โทรศัพท์เข้ามาปรึกษาพูดคุยกันเพื่อนำเสนอมุมมองที่เป็นประโยชน์ให้กับคนฟังที่อยู่ที่บ้านคนอื่น ๆ โดยมีสถานีวิทยุเป็นตัวกลาง สำหรับการดำเนินรายการเพื่อคอยรับฟังสารพันปัญหาจากผู้ฟังปลายทางที่โทรศัพท์เข้ามาปรึกษา พร้อมช่วยมองหาทางออกและบอกข้อแนะนำที่ดีผ่านคลื่นวิทยุนี้มี 2 แบบ คือ ผู้จัดรายการอ่านคำถามที่มีคนฝากข้อความเอาไว้แล้วตอบคำถาม และคนที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการให้สัมภาษณ์ออกอากาศสดเพื่อที่เพิ่มสีสัน เพิ่มความเป็นธรรมชาติและความสมจริง และไม่ทำให้รายการซ้ำซากจนเกินไป

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้พบว่า รูปแบบของการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์นั้นมีลักษณะที่ตายตัวและเป็นแบบแผนที่แน่ชัด อาจเป็นเพราะเป็นรายการที่จำกัดด้วยเรื่องของเวลา และข้อจำกัดของสื่อที่เป็นสื่อแบบคลื่นไหล ผู้ฟังสามารถปฏิบัติกิจกรรมอื่นร่วมไปได้ขณะรับสาร ไม่จำเป็นต้องสนใจจดจ่ออยู่กับสารตลอดเวลา การที่มีรูปแบบแน่นอน จะทำให้ผู้ฟังสามารถปะติดปะต่อเรื่องได้นั่นเอง

การสัมภาษณ์แต่ละครั้งนั้น กลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาด้านความรัก กล่าวคือ เป็นผู้ได้รับความทุกข์จากความรักที่ตนเองได้ประสบ เข้ามาปรึกษาเพื่อหวังจะขอความช่วยเหลือ หาทงออกสำหรับปัญหานี้

สำหรับโครงสร้างของการสัมภาษณ์นั้นสามารถเขียนเป็นตารางได้ ดังนี้

ตาราง แสดงโครงสร้างของการสัมภาษณ์ในรายการ

ตอนเริ่มต้น	ตอนกลาง	ตอนท้าย
1. ผู้สัมภาษณ์นำเข้าสู่รายการแนะนำช่องทางการติดต่อ และรายการที่เกี่ยวข้องกับ “คลับฟรายเดย์”	1.ผู้สัมภาษณ์ยกทักทายผู้ให้สัมภาษณ์และกล่าวเปิดประเด็นในหัวข้อในการสัมภาษณ์ 2.ไล่ถามปัญหาตามประเด็น 5 W 1H คือ what who where when where how โดยไม่เรียงลำดับและบางหัวข้ออาจถามไม่ครบทั้ง 5 ประเด็น ด้วยกลวิธีต่าง ๆ	1.แนะนำวิธีแก้ปัญหาให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ 2.ผู้สัมภาษณ์กล่าวให้กำลังใจผู้ให้สัมภาษณ์ 3.กล่าวขอบคุณ อ้อลา

ช่วงการถามทั้ง 3 ช่วงนี้สามารถยกตัวอย่างให้เห็นได้ดังนี้

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 1 วันที่ 5 มกราคม 2561 ในหัวข้อ “เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน” (ตอนเริ่มต้นข้อ 1)

เปิดด้วยเพลง ก็เคยสัญญา - อัสนี วสันต์ โชติกุล

ถ : เป็นท่อน ๆ หนึ่งในเพลงเพลงนี้ค่ะแล้ว เราก็มั่นพูดกันเสมอว่า เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน
 สวัสดิ์ปีใหม่ค่ะ วันนี้ก็ตั้งชื่อตอนให้เข้ากับปีใหม่นะ เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยนไม่ว่ามันจะ
 เปลี่ยนไปเสมอไป ซึ่งความรักเป็นเรื่องที่เปลี่ยนตลอดเวลาอย่างเช่นเราบอกเสมอว่ารักมาก
 ขึ้นทุกวัน รักน้อยลงทุกวัน เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยนไม่ใช่สิ่งที่เปลี่ยนไปนั้นจะเป็นสิ่งที่แย
 เสมอไป ไม่แน่ะเวลาอาจทำให้คนไม่รักกลับมารักมากขึ้น หรือเวลาอาจจะทำให้คนที่เคยรัก
 รักน้อยลง และเช่นกันเวลาอาจทำให้คนที่อ่อนแอกลายเป็นคนที่เข้มแข็งได้ในป็นนี้ก็ได เพราะ
 ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบไหน เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน โทรเข้ามาคุยกัน
 026658377 - 80 นะคะ วันนี้ 2 ชั่วโมงเต็ม ๆ แล้วก็เข้ามาดูกันได้ในคลับฟรายเดย์แฟนเพจ
 ค่ะ คลิปไลฟ์เสร็จปั๊บเราจะเห็นภาพบรรยากาศในการถ่ายทอดสด เรามี YouTube Live ด้วย
 เพราะฉะนั้นเราจะเห็นกันผ่านหน้าจอได้ตลอด ใครก็ตามอยากเป็นส่วนหนึ่งในรายการคลับ
 ฟรายเดย์ โทรไม่ติดสามารถบอกเบอร์โทรกลับเอาไว้ได้ เดี่ยวเรามีบริการโทรกลับด้วยนะค่ะ
 เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน ของคุณล่ะเปลี่ยนไปทางไหน สายแรกของวันนี้

ถ : สวัสดิ์คะคุณด้อม

ด : สวัสดิ์ครับ

ถ : สวัสดิ์คะ ยินดีต้อนรับเข้าสู่คลับฟรายเดย์ สวัสดิ์ปีใหม่ด้วยค่ะ

ด : สวัสดิ์ปีใหม่พื๋ออยพื๋อดครับ

} (ตอนกลาง ข้อ 1)

ถ : เปิดประเดิมให้หน่อยค่ะ เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน

เรื่องของด้อมเป็นไงบ้างคะ

ด : เป็นเรื่องที่ผมเป็นคนเปลี่ยนใจเองครับ

ถ : เปลี่ยนใจยังไงคะ

ด : เรื่องที่ผมเปลี่ยนที่ทำงาน งานต้องอยู่ห่างกัน

มีสังคมใหม่ เริ่มไม่ติดต่อแฟน ติดเพื่อนติดเที่ยวกลางคืนครับ

} (ตอนกลาง ข้อ 2)

(ตอนท้าย ข้อ 1)

ถ : ส่วนตัวพี่เนอะพี่รู้สึกว่ามันจะเกินธรรมชาติไปนิดนึง เพราะในความเป็นจริงของชีวิต เวลาที่อยู่ด้วยกันนานๆ บางคนที่อยู่ข้างกันไป 5 ปี 10 ปี 20 ปี มันเป็นไปได้หรอกค่ะต้อมที่เราจะทำให้ทุกคนที่มันพิเศษไปตลอด แต่คนสองคนที่จะอยู่ด้วยกันได้ มันคือคนสองคนที่จะอยู่ด้วยกันได้ในวันธรรมดาๆ แต่ยังรักกันอยู่และ ไม่ทำร้ายกันค่ะ

ต : ครับ

ถ : อันนี้มองในวันข้างหน้าแล้วละ สมมุติว่าเราจะเจอใครสักคน ที่เป็นคนใหม่ ดูแลกันทุกวันที่เป็นวันธรรมดาโดยไม่ทำร้ายกัน คนรักกันไม่ทำร้ายกันค่ะต้อม

ต : ครับ

ถ : อันนี้สำคัญจริง ๆ เนอะ วิธีแก้ปัญหาก็คืออย่าทำเหมือนเดิมอีกแล้วกัน

ต : ครับ

ถ : และฝากไปยังหลาย ๆ คนที่นั่งฟังละนั่งดู Live กันอยู่นะคะ ไม่มีใครเป็นของตายของใครนะคะ ทุกคนรักได้เจ็บเป็น และเมื่อเจ็บถึงที่สุดทุกคนจะเลือกทางที่ตัวเองจะมีความสุขมากกว่าความอดทนอยู่แล้ว เหมือนกันค่ะถ้าอยู่แล้วไม่ดูแล แต่มารู้สึกแยตอนเขาจากไป นะคะ วันนี้คงได้บทเรียนแล้วละ วันนี้ก็ทำงานดี ๆ ตั้งใจทำกับทุกสิ่งให้ดีที่สุดก่อน เพราะว่าตอนนั้นการหลงอะไรก็ตามที่เป็นแสงสี ไม่ใช่ทำลายแค่คนที่เรารัก แต่ทำลายอนาคตของเราด้วย เราได้เรียนรู้แล้วนะคะ ชอบคุณมาก ๆ ต้อมเองเป็นคนส่งเรื่องมาทางคลับฟรายเดย์แฟนเพจ พี่อ้อยไปอ่านเจอพอดี ต้องบอกว่าขอบคุณ พี่ต้อมตั้งใจอยากจะทำให้เรื่องตัวเองเป็นอุทาหรณ์ให้กับหลาย ๆ คน

(ตอนท้าย ข้อ 2)

ถ : ค่ะ แล้วพี่เชื่อว่า สิ่งที่ดีต่อมาแล้วและแลกเปลี่ยนวันนี้เป็นประโยชน์มาก ๆ กับอีกหลาย ๆ คน เอาใจช่วยนะค่ะ ให้ต้อมเจอคนดีๆ ที่รักกันจริงต่อไปเนอะ

ต : ขอขอบคุณมากครับ

ถ : ขอขอบคุณค่ะ สวัสดีค่ะ

ต : ครับผม สวัสดีครับ

} (ตอนกลาง ข้อ 3)

2.กลวิธีการถามในรายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์”

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คู่ถ้อยคำถาม – ตอบ ที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ น่าจะเห็นได้ว่าการสื่อสารนั้นบางครั้งถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารอาจมีประโยชน์ที่ไม่ตรงกับเจตนาถาม หรือใช้รูปคำถามเพื่อแสดงเจตนาสั่ง หรือหยอกล้อ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้การวิเคราะห์ว่ารูปประโยคใดใช้เพื่อเจตนาถาม ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมการถาม (asking for information)

Searle (1969, 1976) เสนอเงื่อนไขวัจนกรรม หรือ การกำหนดวัจนกรรมไว้ 4 ข้อ ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวเนื้อความ (propositional content) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory precondition) เงื่อนไขความจริง (sincerity condition) และเงื่อนไขจำเป็น (essential condition) และแบ่งวัจนกรรม ออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กลุ่มวัจนกรรมบอกเล่า (representatives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความจริงของถ้อยคำที่คำพูด เช่น การเสนอข้อเท็จจริง การบอกเล่าเรื่องราว การสรุป
2. กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (directives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การขอร้อง การสั่ง การถาม
3. กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้
4. กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความยินดี
5. กลุ่มวัจนกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (declarations) ได้แก่ วัจนกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยทันที มักเกี่ยวพันกับสถาบัน ผู้กระทำจะต้องเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศการสมรส การโปรดยศล้าบบา การไล่ออก การคว่ำบาตร (Searle, 1976 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2546)

การถาม จัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (directives) เพราะเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งก็คือ การตอบคำถามนั่นเอง เงื่อนไขวัจนกรรม 4 ข้อ ของวัจนกรรมการถามมีลักษณะดังนี้

1. เงื่อนไขเกี่ยวกับเนื้อความ เนื้อความที่แสดงว่าผู้พูดต้องการข้อมูลบางอย่าง
2. เงื่อนไขเบื้องต้น
 1. ผู้พูดไม่ทราบคำตอบหรือไม่แน่ใจในคำตอบ
 2. ผู้พูดไม่แน่ใจว่าผู้ฟังจะให้ข้อมูล หากตนไม่ถาม

3. เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดต้องการข้อมูลในเรื่องที่ถาม

4. เงื่อนไขจำเป็น ผู้พูดและผู้ฟังมีข้อมูลในเรื่องที่ถามตรงกันอยู่บ้าง การถามนั้นจะทำให้ข้อมูลกระจ่างชัดขึ้น (Searle, 1969:66)

จากการศึกษาทฤษฎีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์” จากการบันทึกเทป การสัมภาษณ์ทุกวันศุกร์ ของเดือนมกราคม เป็นเวลา 4 วัน รวมเวลาทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง จะพบ กลวิธีการถามที่มีลักษณะเด่น ดังนี้ กลวิธีการถามในที่นี้หมายถึง วิธีการเลือกรูปภาษาต่างๆ มาใช้เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการกลวิธีการถามที่มีลักษณะเด่นในการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์” ได้แก่ การถามแบบชี้นำคำตอบ และการถามโดยใช้รูปประโยคขอเรื่อง

2.1 การถามแบบชี้นำคำตอบ

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2548: 6) กล่าวว่า การชี้นำคำตอบ คือการที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถาม โดยใช้คำที่มีลักษณะชี้นำคำตอบหรือแนะนำความบางอย่างในบริบท หรือให้เลือกตอบเอาระหว่าง หัวข้อเลือกที่ผู้สัมภาษณ์เลือกมา ซึ่งผู้ตอบจะตอบได้เพียงสั้นๆ ว่าใช่ หรือไม่ใช่ กับคำขยายความอีกเพียงเล็กน้อย

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 2 รักต่างวัย ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ : ออมเองไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรคะ คือเป็นแม่บ้านอย่างเดียวไหมคะ

ต : ไม่ค่ะ ก็ทำงานอยู่บ้านเขาคะ

ถ : ทำงานอยู่บ้านเขาคือเขามีธุรกิจหรือคะ

ต : ค่ะ บ้านเขาทำสวนคะ

บทสัมภาษณ์ที่ 3 เวลาเปลี่ยน ใจคนเปลี่ยน ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ : การหลงแสงสีของเราถึงขั้น มีคนอื่นใหม่คะ

ต : ก็มีครับ มีแน่นอนครับ

ถ : แล้วแฟนจับได้ไหม

ต : จับได้ครับ จับได้เกือบทุกครั้งครับ พอจับได้เธอก็จะร้องไห้ตามประสาผู้หญิง

ถ : จับได้เกือบทุกครั้งคือ หลายคน

ต : ครับ หลายคน

ตัวอย่างจะเห็นว่าผู้สัมภาษณ์จะกำหนดตัวเลือกมาให้ผู้สัมภาษณ์ตอบแค่เพียงสั้น ๆ และผู้สัมภาษณ์จะสรุปเรื่องราวอีกทีหนึ่งทั้งนี้เพื่อควบคุมสถานการณ์ให้ผลัดกันพูดเป็นของตัวเองให้มากที่สุดเพราะจะง่ายในการควบคุมเรื่องของเวลาเนื่องจากเวลาของรายการจำกัดจึงต้องจัดสรรสำหรับเรื่องของผู้ให้สัมภาษณ์ผู้อื่นได้โทรมาแล้ว ซึ่งการตั้งคำถามว่าเป็นลักษณะเด่นของรายการมีทั้งแบบชี้แนะที่เป็นแบบบอกเล่าและแบบถามในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

2.2 การถามโดยใช้รูปประโยคขอเรื่อง

นอกจากการถามชี้แนะคำตอบแล้ว การถามโดยใช้รูปประโยคขอเรื่องก็พบมากในรายการวิทยุคลับพรายเดย์ ซึ่งการถามโดยใช้รูปประโยคขอเรื่อง คือ การที่ผู้สัมภาษณ์ขอให้ผู้สัมภาษณ์เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยใช้รูปประโยคขอเรื่องในการถาม เป็นการให้อิสระกับผู้ให้สัมภาษณ์ในการเล่าเรื่องอย่างเต็มที่ โดยสังเกตว่ามีการใช้คำต่อไปนี้ คือ “หน่อย”, “อยากให้เล่า”, “ยังไง”, “คืออะไร”

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 4 เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ : เปิดประเดิมให้หน่อยค่ะ เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน เรื่องของต้อมเป็นไงบ้างคะ

ต : เป็นเรื่องที่ผมเป็นคนเปลี่ยนใจเองครับ

ถ : มันเป็นเรื่องน่าแปลกเหมือนกันนะ อย่างอารมณ์ความรู้สึกคุณต้อม คือ รักนะแต่เบื่อ รักนะแต่มันชินชา เป็นความรู้สึกที่เชื่อว่าหลาย ๆ คนกลัว ที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง อยากให้เล่าให้ฟังสักนิดได้ไหมคะว่าทั้งรักทั้งเบื่อเป็นยังไง

ต : เป็นประมาณว่าไปหาแฟนก็เดิม ๆ ก็ไปดูหนังกินข้าวกันปกติ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงจากเดิม

บทสัมภาษณ์ที่ 5 108 คำถามหัวใจ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 6

ต : หนูกับแฟนก็เริ่มพูดเรื่องแต่งงานนะคะ เราก็มีเรื่องกังวลใจเรื่องของแม่แฟนคะ เลยคุยกับเขาอยู่เรื่องแต่งงานนะคะ

ถ : ทำไมคะ คุณแม่เขาเป็นยังไง

ต : คุณแม่ ค่อนข้างแก่ก็จะมีหลง เขาหวงลูกชายเขามาก ตอนคบกัน 2-3 ปีก็ยังไม่ได้พาเข้าบ้านนะคะ แต่พอพาเข้าบ้านวันแรก แม่เขาก็จะมองเรา เหมือนเราจะเป็นผู้หญิงแต่งตัวแรง ๆ หน่อยนะคะ แต่ก็ไม่ได้อะไร ก็จะมีสายตาแบบเหวี่ยง ๆ นะคะ แม่เขาก็จะบอกว่าแฟนดูไม่ค่อยเป็นมิตรเลยนะ หน้าตาจ้องจะหาเรื่องตลอด แต่เราก็เข้าใจ

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้สัมภาษณ์ขอเรื่องให้ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องราวของตัวเอง โดย

เปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ได้ตอบอย่างอิสระ การตั้งคำถามจึงเป็นไปในลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัย ไม่คาดคั้น และเร่งเร็ว สืบเนื่องจากการที่ผู้สัมภาษณ์ใช้คำว่า “บ้าง” “ยังใจ” ในการถาม

กมลวรรณ ปกรณ์เจริญวาทิน (2549 : 135) กล่าวว่า การถามโดยใช้รูปประโยคข้อร้อง เป็นกลวิธีที่ผู้สัมภาษณ์ใช้เพื่อให้อิสระแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ในการตอบคำถามและลำดับความอย่างเต็มที่ ผู้สัมภาษณ์จะใช้กลวิธีนี้เมื่อเริ่มประเด็นคำถามในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้เล่าเรื่องราว หรือเหตุการณ์ได้อย่างเต็มที่ ตามความต้องการของผู้ให้สัมภาษณ์เอง

3. ถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ในรายการวิทยุคลับพรายแคว

นอกจากกลวิธีการถามที่ผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นหลักในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนแล้วผู้วิจัยพบว่า ผู้สัมภาษณ์ยังใช้กลวิธีอื่นในการสัมภาษณ์ด้วย เป็นการเสริมการถามอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจ งานวิจัยนี้กลวิธีทางภาษาอื่นๆ

กลวิธีทางถ้อยคำ หมายถึง วิธีการใช้ถ้อยคำ วลี หรือประโยคมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือไปจากการถาม เป็นวิธีการที่ใช้เสริมให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายการใน การจำแนกกลวิธีทางถ้อยคำนั้น ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การพิจารณาของถ้อยคำ คือพิจารณาว่าผู้สัมภาษณ์มีเจตนาใดในการกล่าวถ้อยคำ วลี หรือประโยคนั้นที่ไม่ใช่การถามเพื่อขอข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์หข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีทางภาษาอย่างอื่นในหลายลักษณะในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาอื่นที่เป็นลักษณะเด่นในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และกลวิธีทางภาษาอย่างอื่นตอบโจทย์ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

3.1 การใช้ความเปรียบหรืออุปลักษณ์

ความเปรียบหรืออุปลักษณ์ หมายถึง ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ อีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542)

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2542 : 7) กล่าวถึงอุปลักษณ์ในบทสนทนาไว้ในบทความ “*หน้าที่ของอุปลักษณ์จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย*” ว่า นอกจากอุปลักษณ์จะสามารถสื่อสารทำให้ผู้ฟังเห็นภาพได้ชัดเจนแล้ว อุปลักษณ์ยังสื่อความได้มากโดยใช้คำน้อย และสามารถสื่อความรู้สึกเป็นนามธรรมได้ด้วย

ผู้วิจัยพบว่า ผู้สัมภาษณ์นำถ้อยคำอุปลักษณ์มาใช้เพื่อต้องการสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้นกว่าการกล่าวถ้อยคำตามปกติ ทั้งนี้เพราะอุปลักษณ์ใช้คำน้อยแต่สามารถสื่อความหมายได้มาก

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 6 108 ปัญหาหัวใจ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 7

ต : บางทีปลาก็คิดเหมือนกันว่าปลาเร่งความสัมพันธ์ของตัวเองมากเกินไปหรือเปล่า แต่ไม่ได้พูดออกไปมันมีความรู้สึกสิๆ ที่อยู่ใจ

ถ : การที่เราจะต้องอยู่ในที่มืด ก็ไม่ได้ว่าปิดกับคนอื่นแต่ก็เฉพาะกับลูกของเขา เพื่อนหรือคนที่ทำงานของเขาเรารู้จัก พี่ว่า ก่อนอื่นต้องเคารพกติกาสากลก่อนว่า เวลาที่เราไปรักกับใคร เราต้องยอมรับกับสิ่งที่เรารัก คือบังเอิญปลาไปรักกับผู้ชายที่มีลูกแล้ว มันเลือกแยกตัวเขาออกมา แล้วไม่รับลูกเขาไม่ได้

ต : ค่ะ

ถ : มันเหมือนว่าเรารักผู้ชายเจ้าชู้ ทนทุกข์กับความเจ้าชู้

ต : ค่ะ

จากตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ได้พูดถึงความสัมพันธ์กับคนรักที่ตนคิดว่าไม่มีความสำคัญ ผู้สัมภาษณ์ได้พูดถึงเหตุการณ์ดังกล่าวโดยใช้คำเปรียบว่า **“ที่มืด”** ซึ่งเป็นการเปรียบกับ **“ที่อยู่”** ในปริบทนี้ไม่ได้หมายถึง ที่มืด ตามรูปคำ ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์ **“ที่มืด”** จึงหมายถึง ที่เร้นลับคลุมเครือ เป็นการใช้เปรียบเพื่อต้องการสื่อให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

บทสัมภาษณ์ที่ 7 108 ปัญหาหัวใจ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ : ไม่มีคำตอบอื่น ไม่มีทางเลือกอย่างอื่นได้เลยจริง ๆ

ต : ใช่ เหมือนตอนนั้นผมกำลังหลอกตัวเองนะครับ ว่าเขาจะอยู่กับแฟนเขาได้ไม่นานทั้ง ๆ ที่ผมก็น่าจะรู้ความจริงตั้งแต่ เขาเลือกไปแต่งงานกันแล้ว ผมก็ควรเลือกที่จะออกมาได้แล้วครับ...

ถ : เห็นปะ เรายังรู้เองเลย เราจะไม่พยายามยอมรับตรงนั้นต่างหาก เราถึงบอกกับตัวเองว่านี่เขาจะแต่งงานแล้วเขายังอยู่กับผมอยู่เลย ก็ไม่แปลกอะไรนะ เพราะผมก็ยอม ถูกไหมคะ การที่คนคนหนึ่งถ้าเขารักเรามาก ๆ เขายอมที่สุดคือการดูแล ความรู้สึกของเราแต่วันนี้เรารู้ความจริงทั้งหมด ยังไม่เห็นเขาจะดูแลความรู้สึกเราเลย ใช่ไหมคะ พอถึงวันหนึ่งก็เหมือนกับคนที่จูดระเบิดนะคะ มันก็เหมือนกับระเบิดเวลา เต็มก็ตูม เต็มก็จะไปแต่งงานไป แต่ก็ยังอยู่ตรงนี้ พอดีเราหันรักเขาด้วยนะคะ เราก็มึ่เหตุผลบางอย่างว่าเราคือคนที่เขาเลือกนะ แต่เขาแค่จำเป็นต้องแต่งงาน

ต : ใช่ครับ

จากตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ได้พูดถึงความสัมพันธ์กับคนรักที่ตนคิดว่ามีความทนทุกข์กับความรัก ผู้สัมภาษณ์ได้พูดถึงเหตุการณ์ดังกล่าวโดยใช้คำเปรียบว่า “**ระเบิดเวลา**” ซึ่งเป็นการเปรียบกับ “**สิ่งไม่มีชีวิต**” ในบริบทนี้ไม่ได้หมายถึง ระเบิดเวลา (พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน) น. ลูกระเบิดที่มีอุปกรณ์ตั้งกำหนดเวลาให้ระเบิด ดังนั้นการใช้อุปมาภพ “**ระเบิดเวลา**” จึงหมายถึง ความรู้สึกทนทุกข์ที่ถูกเก็บไว้ในใจมานาน เมื่อถึงเวลาที่ทนไม่ไหวก็ถูกปล่อยออกมา เป็นการใช้เปรียบเพื่อต้องการสื่อให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

3.2 การแสดงอารมณ์และความรู้สึกร่วมต่อเรื่องที่สัมภาษณ์

การแสดงอารมณ์และความรู้สึกร่วมต่อเรื่องที่สัมภาษณ์ คือ การที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อเรื่องออกมาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นความเห็นใจ ตกใจ แปลกใจ หรือชื่นชม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สัมภาษณ์แสดงอารมณ์และความรู้สึกร่วมต่อเรื่องที่ให้สัมภาษณ์ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1 การใช้คำอุทาน

ผู้สัมภาษณ์จะใช้คำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับเรื่องที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าในหลาย ๆ ครั้ง เพื่อสื่อความรู้สึกต่าง ๆ กัน

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 8 108 ปัญหาหัวใจ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 8

ต : คือตอนที่กำลังหาทางออกให้ตัวเองอยู่ค่ะ เพราะว่าสามีขอหย่าด้วยอาการหลงผิดของเขอาการหลงผิดโรค

ถ : โอ้ :: เป็นโรคเลยหรอคะ

บทสัมภาษณ์ที่ 9 รักปลอม ๆ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ต : เขาบอกกับเราว่าเขารักเรานะ วันหนึ่งที่เขาพร้อม เขาจะเดินออกมาจากผู้หญิงคนนั้นเอง

ถ : ค่ะ

ต : แต่สิ่งที่ชื่อนั้นก็คือ หลังจากคุยมาซักระยะหนึ่งเขาบอกว่าภรรยาเขาท้อง ถึงตอนนั้นเราก็จะถามแล้วแต่เขาบอกว่าให้รอเขาก่อน เขาใช้คำเดิมที่ว่าเราคือคนที่เขารักมาตลอด 18 ปี เขาบอกว่าวันหนึ่งที่เขาพร้อมเขาจะเดินออกมาเอง เราผิดที่เรายอม วันที่เขาพูดคำนี้เกือบ 2 ปี

ต : โอ้โห :: น้องก็ยังรอ

3.2.2 การใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นและอารมณ์ความรู้สึก

การใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นในอารมณ์ความรู้สึก คือ การที่ไม่ใช้คำอุทานในการแสดงความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อเรื่องที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าโดยอาจจะอยู่ในรูปของคำวลีหรือประโยคก็ได้

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 10 เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ต : เธอร้องไห้ ผมก็จ้อครับ

ถ : แล้วเราหยุดได้ไหมคะ

ต : ไม่เคยคิดจะหยุดครับ

ถ : อืม ชัดเจนมาก

จากตัวอย่างจะเห็นว่าทั้งผู้ถามและผู้ตอบมีการประสานถ้อยคำถามตอบกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะรูปแบบของรายการนั่นเอง ที่มุ่งคอยรับฟังสารพันปัญหาจากผู้ฟังปลายสายที่โทรศัพท์เข้ามาปรึกษา พร้อมช่วยบอกข้อแนะนำที่ดีผ่านคลื่นวิทยุ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ต้องการความช่วยเหลือ ส่วนผู้สัมภาษณ์ ก็ต้องการที่จะช่วยเหลือ ดังนั้น จึงมีการประสานทัศนคติที่เกิดขึ้น ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพในที่สุด

3.3 การใช้ถ้อยคำแนะนำและให้กำลังใจ

กลวิธีการใช้ถ้อยคำแนะนำจะเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้รายการวิทยุคลับฟรายเดย์ได้รับความนิยมจากผู้ฟังทางบ้านและผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้เพราะการแนะนำและให้กำลังใจเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลให้กับคนที่ประสบปัญหา สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาและผ่านพ้นอุปสรรคช่วงวิกฤตของชีวิตไปได้ด้วยตัวของเขาเอง

การใช้ถ้อยคำแนะนำและให้กำลังใจ หมายถึง การใช้คำพูด เพื่อลดและผ่อนคลายความทุกข์ใจ ความเดือดร้อนใจ ความรู้สึกเจ็บปวด ซอกแซกเพื่อให้ผู้รับการปรึกษา มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหา มองเห็นทางออกในการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

ตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์ที่ 11 เวลาเปลี่ยนใจคนเปลี่ยน ผู้สัมภาษณ์คนที่ 6

ถ : วันนี้เสียใจก็เสียใจ ร้องไห้แค่ทุกอย่างไม่ได้เป็นอย่างที่หวัง แต่ความผิดหวังในวันนี้ เราอาจจะรู้สึกขอบคุณ เป็นกำลังใจให้นะคะ ก็แค่คนคนหนึ่งที่เราจะไม่เหมาะ มาทำให้ชีวิตเราไม่มีความสุขแล้วก็เดินออกไปจากชีวิตเราคนนั้นเอง

ด : ค่ะ หนูขอบคุณมากนะคะพี่อ้อยพี่นอต

ถ : ลู้ ๆ ค่ะ

บทสัมภาษณ์ที่ 12 เวลาเปลี่ยน ใจคนเปลี่ยน ผู้สัมภาษณ์คนที่ 7

ด : ตอนหนูคุยกับเขาหนูร้องไห้แค่ 1 อาทิตย์เอง หนูบอกกับตัวเองเลยว่าการทำแบบนี้คือความเห็นแก่ตัว เขาไม่ได้รักใครเลย นอกจากตัวของเขาเอง

ถ : ค่ะ ดูแลตัวเองให้ดี ทำตัวเองให้เข้มแข็ง เราจะเจอสิ่งดี ๆ ข้างหน้าแน่นอน วันนี้ก็แค่เจอคนคนหนึ่งซึ่งทำให้เรารู้ว่า ดีแล้วละเสียเขาไปดีกว่าได้เขามา นะคะ...

ด : ค่ะ

ถ : ลู้ ๆ ค่ะ เป็นกำลังใจให้ค่ะ

บทสัมภาษณ์ที่ 13 รักปลอม ๆ ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ : แต่ว่าบทเรียนอันหนึ่งค่ะ ที่ยังสามารถใช้ได้เสมอ ความรักของเราต้องไม่ทำร้ายใคร เห็นไหมว่าวันนี้มันย้อนกลับมาทำร้ายใจเราเอง

ด : ค่ะ

ถ : เราได้อยู่ตรงนี้เพื่อรอให้เขาเลิกกัน ความรักที่เริ่มต้นจากความผิดไม่มีวันที่จะเดินหน้าต่อไปในทางที่ถูก แล้วแต่ที่เราเดินไปเรารู้ว่าเรามีใครอีกคนหนึ่งอยู่ มันเป็นการยอมรับเงื่อนไขของเขาแล้ว พี่ว่าตอนนี้คงรู้หมดแล้ว แต่ตอนนี้เราก็คแค่ฟื้นฟูหัวใจตัวเองนะคะ เราก็อย่าให้มันเกิดขึ้นอีก

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าในช่วงท้ายๆ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องใกล้จบ ผู้สัมภาษณ์จะพูดแทรกคำแนะนำ ทางออกของปัญหาที่ผู้ให้สัมภาษณ์พบอยู่ และเสริมด้วยคำพูดที่ทำให้กำลังใจ เช่น “**เป็นกำลังใจให้**” หรือ “**ลู้ ๆ**” ซึ่งเป็นคำง่าย ๆ ที่สามารถให้กำลังใจกับผู้ให้สัมภาษณ์ในการดำเนินชีวิตได้

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้ศึกษาทวิวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาทวิวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ 2) เพื่อศึกษาถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ ซึ่งการใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์จากรายการวิทยุคลับฟรายเดย์เป็นรายการที่ได้รับความนิยมในสื่อวิทยุ และได้รับการกล่าวถึงเป็นอย่างมากในฐานะเป็นรายการที่ทำหน้าที่เป็น “**ศาลาออนไลน์**” ให้กับผู้ที่มีความทุกข์ในใจ ประกอบกับทวิวิธีการสัมภาษณ์มีความหลากหลาย และผู้สัมภาษณ์ใช้ถ้อยคำที่โดดเด่นน่าสนใจ

ผลการศึกษาทฤษฎีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับพรายเดย์จะเห็นได้จากอัตราการปรากฏของกลวิธีการถามทั้งตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้ายของการสัมภาษณ์น่าจะทำให้มีลักษณะเด่นใน การสัมภาษณ์ คือ การถามแบบขึ้นคำตอบมากที่สุด และรองลงมาพบว่าเป็นกลวิธีการถามโดยใช้รูปประโยคขอร้อง ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของรายการคือผู้ให้สัมภาษณ์โทรศัพท์เข้ามาปรึกษา และเล่าปัญหาให้ ผู้สัมภาษณ์ฟัง ผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามที่น่าจะเข้าประเด็นในรูปประโยคขอร้อง เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าเรื่องที่ประสบปัญหาได้เล่าอย่างอิสระ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ปรากฏมากในรายการวิทยุคลับพรายเดย์ด้วย

การศึกษาถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยพบว่าน่าจะเป็นลักษณะเด่นที่ได้รับความนิยม คือ การใช้ถ้อยคำแนะนำและให้กำลังใจ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ใช้คำพูด เพื่อลดและผ่อนคลายความทุกข์ใจ ความเดือดร้อนใจ ความรู้สึกเจ็บปวด ซอกซำให้กับผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ฟังที่อยู่ทางบ้าน มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหา มองเห็นทางออกในการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของผู้ให้สัมภาษณ์คือต้องการผู้ที่คอยรับฟัง คนที่คอยให้กำลังใจ และช่วยแนะนำหาทางออกให้กับปัญหาที่ตนนั้นได้ประสบ ผลจากการศึกษาจึงช่วยตอบคำถามได้ว่าเหตุใดรายการจึงได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและมีผู้ติดตามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผู้สัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับพรายเดย์มีความสามารถในการใช้ถ้อยคำในการถามได้เป็นอย่างดี และมีกลวิธีการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รูปแบบและเนื้อหาของรายการรวมทั้งเหมาะสมกับตัวสื่อวิทยุด้วย ทำให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขวัจนกรรมของ Searle กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์ใช้กลุ่มวัจนกรรม ได้แก่ 1) กลุ่มวัจนกรรมบอกเล่า เช่น การบอกเล่าเรื่องราว การกล่าวสรุปประเด็น 2) กลุ่มวัจนกรรมขึ้นนำ เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การขอร้อง การถาม 3) กลุ่มวัจนกรรมผูกมัดเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตัวเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การเสนอให้ 4) กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ เช่น การกล่าวขอบคุณ การให้กำลังใจ และ 5) กลุ่มวัจนกรรมที่เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การปล่อยวางปัญหา

เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของรายการก็คือ การเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์เรื่องความรัก ในประเด็นที่สัมภาษณ์ ร่วมปรึกษาพูดคุยกันเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับคนฟังที่อยู่ทางบ้านคนอื่น ๆ โดยมีสถานีวิทยุเป็นตัวกลาง สำหรับการดำเนินรายการเพื่อคอยรับฟังสารพันปัญหาจากผู้ฟังปลายสายที่โทรศัพท์เข้ามาปรึกษา พร้อมช่วยมองหา

ทางออกและบอกข้อเสนอแนะที่ดีผ่านคลื่นวิทยุ การสัมภาษณ์จึงมีการผสมผสานทัศนคติกัน กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเตือนร้อน อีกฝ่ายก็อยากช่วย ถ้อยการสนทนาจึงราบรื่น ด้วยคุณลักษณะของการเป็นผู้สัมภาษณ์อย่างครบถ้วน กล่าวคือ เป็นผู้กำหนดประเด็นและควบคุมประเด็นในการสัมภาษณ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์กลวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุคลับฟรายเดย์ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกลวิธีการสัมภาษณ์ที่อาจเพิ่มเติมได้ เช่น

1. ศึกษาจากรายการวิทยุอื่น เช่น รายการ พุทธอสังคพุทธโธ ของคลื่นวิทยุ EFM station 104
2. ศึกษากลวิธีการสัมภาษณ์ในรายการคลับฟรายเดย์โชว์ ทางช่องโทรทัศน์ GMM25

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ปกรณ์ขจรนาวิน. (2549). *กลวิธีการถามในปริศนากรรมศาสตร์รายการถึงลูกถึงคน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา สว่างลาภ. (2547). *กลวิธีการถามในปริศนากรรมศาสตร์ของสรยุทธ สุทัศนะจินดา ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันในประเทศไทย*. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). *หน้าที่ของอุปลักษณ์จากมุมมองของผู้ใช้ภาษาไทย*. ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพรณ อัจฉริยะกุล และธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. (2546) *รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง, เอกสารการสอนชุดวิชาการเขียนบทวิทยุกระจายเสียง สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ประไพพรรณ พึ่งจิณ. (2542). *กลวิธีการถามในปริศนากรรมศาสตร์ทางโทรทัศน์สองประเภท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2548). *รูปแบบและกลวิธีการสัมภาษณ์ในรายการวิทยุ “ร่วมด้วยช่วยกัน”*. วารสารศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 2 ฉบับที่ 2.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สรียา ทับทัน (2543). *กลวิธีทางภาษาในการถามซัก ถามค้ำน ถามตึง ในการพิจารณาคดี*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Searle, John.R. 1969. *Speech Act*. Cambridge University Press.
- เว็บไซต์
- ระเบิดเวลา. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561 จากเว็บไซต์ <http://www.royin.go.th/dictionary/>.
- รายการวิทยุคลับฟรายเดย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม, 2561. จากเว็บไซต์ <https://www.facebook.com/ClubFridayOfficial/>.